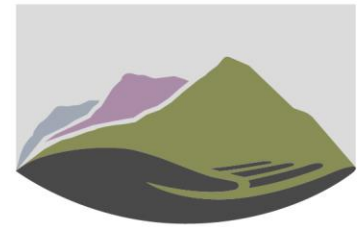

At: s.jones@rmlconsult.com

Cymdeithas Eryri Snowdonia Society

 Caban, Yr Hen Ysgol, Brynrefail,
Caernarfon, Gwynedd LL55 3NR

 01286 685 498

 info@snowdonia-society.org.uk

 www.snowdonia-society.org.uk
www.cymdeithas-eryri.org.uk

22 Tachwedd 2023

Annwyl Sian

CYNIGION YMGYNGHORI CYN CAIS (PAC).

CAIS – CYNLLUN DWR TRYDAN CWM CYNFAL

Elusen gofrestredig yw Cymdeithas Eryri sydd ers dros 50 mlynedd wedi galluogi pobl i gymryd rhan weithredol mewn gofalu am a gwarchod Eryri trwy gymysgedd unigryw o eiriolaeth, gwirfoddoli a chadwraeth ymarferol.

Nod y Gymdeithas yw gwarchod a gwella harddwch a rhinweddau arbennig Eryri a hyrwyddo eu mwynhad er budd pawb sy'n byw, gweithio neu'n ymweld â'r ardal rwan ac yn y dyfodol.

Rydym yn pryderu bod y dystiolaeth a gyflwynwyd hyd yma yn awgrymu bod y datblygiad arfaethedig, fel y ceisiadau blaenorol, yn groes i bolisi cynllunio ac nad yw'n gydnaws â dibenion statudol y Parc Cenedlaethol. Wrth gwrs, byddwn yn astudio'r dogfennau ategol terfynol i'w cyflwyno gyda'r cais cyn penderfynu'n derfynol ar ein sefyllfa. Mae ein sylwadau'n debygol o gynnwys pryderon am effeithiau a risgiau i dreftadaeth ddiwylliannol, tirwedd, nodweddion cadwraeth natur, mynediad a mwynhad y cyhoedd.

Rydym wedi archwilio'r amrywiol ddogfennau a gyflwynwyd fel rhan o'r Ymgynghoriad Cyn Ymgeisio, ond ni welwn fawr ddim ynddynt sy'n mynd i'r afael â'n pryderon am y cais blaenorol yn 2018.

Yr ymgynghoriad hwn

Mae paragraff 5.11.1 o'r Datganiad Amgylcheddol yn nodi bod ymgynghoreion anstatudol wedi'u cynnwys. Eto i gyd, er bod Cymdeithas Eryri wedi ymateb i ymgynghoriadau ar geisiadau tebyg ar gyfer y safle hwn yn y gorffennol, nid ydym wedi derbyn llythyr fel rhan o'r ymgynghoriad hwn. Mae hyn yn siomedig. Mewn ymgais i fod o gymorth i gyrff eraill, fodd bynnag, rydym yn ysgrifennu i fynegi ein barn dros dro i chi ar hyn o bryd.

Cymdeithas Eryri the Snowdonia Society
1967 - 2017

Yn gwarchod, gwella a dathlu Eryri ers 50 mlynedd - Protecting, enhancing and celebrating Snowdonia for 50 years

Elusen gofrestredig rhif/Registered Charity no: 1155401

Cyd-destun

Mae Rhaeadr y Cwm ac Afon Cynfal wedi denu pobl atynt ers canrifoedd, oherwydd eu grym, harddwch a phwysigrwydd yn y dirwedd naturiol a diwylliannol. Byddai nodweddion y rhaeadr odidog hon a'r darn o'r afon yn cael eu difrodi a'u lleihau'n uniongyrchol gan y datblygiad arfaethedig hwn.

Bu nifer o geisiadau tebyg ar y safle hwn. Methodd cais am gynllun hydro rhediad yr afon yn y 1990au â chael caniatâd cynllunio. Gwrthodwyd cynllun arall yn 2018 a thynnwyd trydydd cais yn 2020 yn ôl.

Prif bryderon y Gymdeithas

Mae pryderon Cymdeithas Eryri am y cynnig hwn yn canolbwyntio ar:

- Ymwthiad i dirwedd wirioneddol syfrdanol, sy'n gysylltiedig â chwedlau'r Mabinogi ac a ddarluniwyd gan David Cox yn 1836 yn ei lun eiconig Rhaiadr Cwm. Mae'n debygol bod Llwybr Llechi Eryri hynod lwyddiannus wedi denu mwy a mwy o ymwelwyr i'r cwm.
- Effaith gweledol lleihau llif yn y rhaeadr ac ar hyd y rhan yma o'r afon
- Effaith ecolegol hynny ar y bryoffytau. Nid yw Cymdeithas Eryri wedi'i hargyhoeddi bod yr effaith hon wedi'i hasesu'n ddigonol yn y broses caniatáu tynnu dŵr.

Byddai'r effeithiau hyn yn barhaol ac yn sylweddol.

Mae Cymdeithas Eryri yn cefnogi'n gryf yr angen i ddatgarboneiddio'r economi ac rydym yn gyffredinol mae o blaid cynnwys cymunedau lleol mewn cynlluniau ynni adnewyddadwy, yn unol â Pholisi Llywodraeth Cymru. Ein cwestiwn yw sut y gallai'r cyfraniad bychan iawn y byddai'r cynllun hwn yn ei wneud o ran ynni adnewyddadwy orbwysu'r difrod sylweddol i ddyffryn eiconig a safle bywyd gwyllt gwarchoddedig iawn o fewn Parc Cenedlaethol.

Fel cymhariaeth, ni fyddai capasï'r cynllun hwn, sef 600kW ond tua 8% o ddim ond un o'r tyrbinau 7.2MW yn fferm wynt arfaethedig y Bryn rhwng Maesteg a Phort Talbot¹.

Mae'r Gymdeithas yn gweld hwn fel achos prawf allweddol. Os gall dyffryn ac afon wyllt a byrlumus fel hon, SAC ac SSSI dynodedig o fewn Parc Cenedlaethol, gael eu difrodi'n sylweddol am ychydig o gapasiti adnewyddadwy newydd, pa amddiffyniad sydd gan unrhyw ddynodiadau amgylcheddol o bwysigrwydd cenedlaethol o'r fath, ac a oes unrhyw gynlluniau ynni adnewyddadwy a fyddai byth yn cael eu gwrthod?

Mynediad adeiladu

Mae un mater arall wedi ei ddwyn i'n sylw. Mae'r ddogfennaeth a ddarparwyd hyd yma yn cyfeirio'n bennaf at yr effaith tymor byr yn ystod y gwaith adeiladu ond mae'n ymddangos bod angen rhagor o wybodaeth pan gyflwynir cais cynllunio. Mae'r Datganiad Dull Adeiladu a'r DAS yn awgrymu y bydd y bydd y mynediad ar gyfer yr elfen fwyaf o'r cynllun ar hyd ffordd y Cyngor a thrac fferm o'r A470. A yw'r datblygwyr wedi sicrhau caniatâd i ddefnyddio'r mynediad hwn? Os nad ydynt, yr opsiwn arall fyddai adeiladu'r cynllun cyfan o'r B4391 i lawr ochr y cwm. O ystyried pa mor serth yw'r tir, y llwybr cul, canoloesol sy'n bodoli ar hyn o bryd a phwysau'r concrit, y tyrbinau a'r peiriannau, rhaid i hynny godi amheuaeth a fydd y cynnig i grafu ychydig o sgri yn unig i wneud y trac yn ddigon llydan yn

---

¹ [Report \(ybryn-windfarm.cymru\)](http://ybryn-windfarm.cymru)

ddigon ac a fydd angen rhywbeth llawer mwy sylweddol. Os yw hynny'n bosibilrwydd, yna dylid asesu'r effeithiau amgylcheddol yn llawn fel rhan o'r cais cynllunio.

Casgliad

Ymddengys bod Afon Cynfal yn un o'r ychydig leoliadau technegol 'addas' ar gyfer cynllun trydan dŵr yn y Parc Cenedlaethol nad ydynt wedi'u datblygu eto, er gwaethaf ceisiadau blaenorol. Yn ein barn ni, mae yna nifer o resymau pam na ddylai hyn ddigwydd. Mae'r afon, y system rhaeadrau a'r ceunant yn rhy bwysig a gwerthfawr o ran eu treftadaeth ddiwylliannol, tirwedd, bioamrywiaeth a mynediad cyhoeddus i gael eu difrodi a'u disbyddu'n barhaol.

Gobeithio na fyddai heb yn ystyried am funud dargyfeirio Afon Aber a rhedeg Rhaeadr Fawr/Rhaeadr Aber drwy bibell blastig ddu. Yn yr un modd, ni ddylid hyd yn oed ystyried achosi niwed sylweddol i ddyfroedd Afon Cynfal sydd wedi llifo'n ddirwystr ers iddynt gael eu plethu i eiriau'r Mabinogi.

Nid oes fawr o amheuaeth y byddai'r cynllun arfaethedig hefyd yn cael effeithiau negyddol sylweddol ar y dirwedd, mynediad a mwynhad y cyhoedd yn ystod ei gyfnod adeiladu. Byddai'r cam adeiladu hefyd yn cynnwys risg o ddifrod trychinebus i nodweddion cadwraeth natur sydd o bwysigrwydd cenedlaethol a rhyngwladol o fewn ac i lawr yr afon o'r safle datblygu.

Credwn hefyd y gallai disbyddu'r rhan hon o'r afon gael effeithiau negyddol hirdymor ar nodweddion cadwraeth natur o bwysigrwydd cenedlaethol o leiaf, gan gynnwys y casgliad o fryoffytau yn y ceunant. Yn ein barn ni, byddai angen asesu'r risg hon wrth gynllunio gan nad ydym yn credu ei fod wedi'i asesu'n ddigonol yn y broses caniatáu tynnu dŵr.

Yn fyr, rydym yn bryderus iawn am y cynlluniau hyn.

Yr eiddoch yn gywir

Rory Francis

Cyfarwyddwr – Cyfarwyddwr

Cymdeithas Eryri – Cymdeithas Eryri

Cc: Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri Jonathan.Cawley@eryri.llyw.cymru a parc@eryri.llyw.cymru

Ymgyrch y Parciau Cenedlaethol Ruthb@cnp.org.uk & info@cnp.org.uk